

Klage på sensur av masteroppgave – om studentens begrunnelse for klage inngår i sakens dokumenter ved tredjegangsvurderingen

21.11.2023 (2023/2435)

Saken gjelder spørsmålet om studentens begrunnelse for en klage over karakteren på en masteroppgave skulle ha vært tilgjengelig for sensorene ved den såkalte tredjegangsvurderingen, jf. universitets- og høyskoleloven § 5-3 sjette ledd. Ved klage over karakter skal oppgaven undergis en ny sensur, som i likhet med ordinær sensur, er såkalt blind. Dersom klagesensuren fører til at karakteren avviker med to eller flere karakterer, må det gjøres ytterligere en vurdering før endelig karakter fastsettes.

I denne saken hadde klageren gitt en begrunnelse for klagen og bedt om at denne ble gjort kjent for dem som eventuelt skulle gjøre en tredje vurdering av masteroppgaven. Universitetet mente imidlertid at regelen om blind sensur også gjaldt ved tredjegangsvurderingen av oppgaven.

I lys av uttalelser i forarbeidene har ombudet kommet til at det var en saksbehandlingsfeil at klagerens begrunnelse ikke var tilgjengelig ved tredjegangsvurderingen. Regelen om blind sensur gjelder ikke for tredjegangsvurderingen. Ombudet har derfor bedt Universitetet i Oslo om å behandle klagen over formelle feil ved klagebehandlingen på nytt.

Sakens bakgrunn

- (1) A (heretter klageren) klaget 27. mai 2022 i StudentWeb over karakterfastsettingen på sin masteroppgave, jf. universitets- og høyskoleloven § 5-3. Han sendte 3. juni 2022 inn en begrunnelse for klagen per e-post.
- (2) Klagesensuren førte til et avvik på to karakterer fra ordinær sensur. Universitetet i Oslo (UiO) måtte derfor gjennomføre en tredje vurdering av oppgaven etter universitets- og høyskoleloven § 5-3 sjette ledd (heretter tredjegangsvurdering) før endelig karakter ble satt én karakter høyere enn ved ordinær sensur.
- (3) Klageren hadde i forkant av klagebehandlingen bedt om at hans begrunnelse for klagen skulle være tilgjengelig for sensorene dersom det måtte gjennomføres en tredjegangsvurdering. UiO mente imidlertid at begrunnelsen for klagen ikke skulle være tilgjengelig ved en eventuell tredjegangsvurdering. Tredjegangsvurderingen ble derfor gjennomført uten at begrunnelsen for klagen var tilgjengelig for sensorene. Etter det klageren opplyser, ble tredjegangsvurderingen gjort i fellesskap av en av de opprinnelige sensorene og en av klagesensorene.
- (4) A klaget over formelle feil ved klagebehandlingen 6. juli 2022, jf. universitets- og høyskoleloven § 5-2. I klagen viste han blant annet til at det var en saksbehandlingsfeil at begrunnelsen for klagen ikke hadde vært tilgjengelig ved tredjegangsvurderingen. Det juridiske fakultet tok ikke klagen til følge 29. august 2022 og sendte saken til Den sentrale klagenemnd ved Universitetet i Oslo for endelig avgjørelse. A sendte 7. september 2022 til klagenemnda en mer inngående begrunnelse for klagen sin.
- (5) Klagenemnda tok ikke klagen til følge i vedtak 12. september 2022. Vedtaket ble meddelt A ved brev 5. oktober 2022.
- (6) A klaget 26. mai 2023 til Sivilombudet over klagenemndas vedtak. I klagen ble det blant annet gjort gjeldende at det var en saksbehandlingsfeil at begrunnelsen for klagen over masteroppgaven ikke var ansett som en del av sakens dokumenter under tredjegangsvurderingen.

Våre undersøkelser

- (7) Klagen er behandlet av setteombudet da sivilombud Hanne Harlem er inhabil til å behandle saken. Stortinget har oppnevnt undertegnede, Inge Lorange Backer, som fast setteombud.
- (8) Vi fant grunn til å undersøke nærmere den delen av klagen som gjelder spørsmålet om hvilke dokumenter som skal være tilgjengelige ved tredjegangsvurderingen etter universitets- og høyskoleloven § 5-3 sjette ledd.
- (9) I brev 16. august 2023 ba vi Universitetet i Oslo svare på spørsmål om sin forståelse av universitets- og høyskoleloven § 5-3 sjette ledd, i lys av uttalelser i forarbeidene (Prop. 64 L (2017-2018) s. 80 og punkt 4.5.4) til bestemmelsen.
- (10) I svarbrev 6. september 2023 fastholdt universitetet at studentens begrunnelse for klagen ikke skulle være tilgjengelig ved tredjegangsvurderingen. Universitetet viste blant annet til at

tredjegangsvurderingen etter universitets- og høyskoleloven § 5-3 sjette ledd er en fortsettelse av klagesensuren etter bestemmelsens fjerde ledd, og ikke en separat saksbehandlingsprosess. Etter § 5-3 fjerde ledd skal sensorene ikke få studentens begrunnelse for klagen når klagesensuren gjennomføres.

(11) På grunnlag av bestemmelsens fjerde ledd har UiO innrettet mottaket av klager på sensur slik at studentene ikke behøver å begrunne klagen, siden en begrunnelse uansett ikke skal gjøres tilgjengelig for klagekommisjonen. Klage sendes inn via en enkel kommando i StudentWeb.

(12) UiO viste videre til at den særskilte kommisjonen som gjennomfører tredjegangsvurderingen, kan få tilgang til dokumenter fra både ordinær sensur og klagesensur. Det skal imidlertid ikke innhentes nye dokumenter på dette stadiet i saksbehandlingen, for eksempel ved å be studenten begrunne sin klage. Under henvisning til et brev fra Kunnskapsdepartementet 29. juni 2018 til utdanningsinstitusjonene om endringer i universitets- og høyskoleloven, viste UiO til at utdanningsinstitusjonene har et betydelig handlingsrom når det gjelder hvordan klagesensurprosessen innrettes.

(13) På vårt spørsmål om hvordan universitetets syn harmonerer med uttalelsen i punkt 4.5.4 i Prop. 64 L (2017-2018), som synes å forutsette at en eventuell begrunnelse for klagen skal være tilgjengelig ved tredjegangsvurderingen, viste UiO til at forarbeidsuttalelsen ikke harmonerer med bestemmelsen i universitets- og høyskoleloven § 5-3 fjerde ledd om såkalt blind sensur. UiO viste til at det i samme punkt i forarbeidene uttales at det ikke foreligger endelig vedtak før tredjegangsvurderingen foreligger. Før dette foreligger det ingen endelig karakter som institusjonen kan informere studenten om.

(14) UiO viste i tillegg til at det burde fremgå tydelig i lovteksten dersom studenten skal ha rett til kontradiksjon ved tredjegangsvurderingen.

(15) Klageren kommenterte universitetets svar i brev 22. september 2023. UiO har ikke hatt ytterligere merknader til saken.

Sivilombudets syn på saken

(16) Spørsmålet i saken er om begrunnelsen for klagen over karakterfastsettingen er å anse som en del av sakens dokumenter, som skulle ha vært tilgjengelig for sensorene ved tredjegangsvurderingen etter universitets- og høyskoleloven § 5-3 sjette ledd.

1. Rettslig utgangspunkt

(17) Universitets- og høyskoleloven § 5-3 gir regler om retten til å klage over karakterfastsetting og hvordan klagebehandlingen skal gjennomføres.

(18) Ved klage på eksamenskarakter skal det etter universitets- og høyskoleloven § 5-3 fjerde ledd foretas ny sensurering av oppgaven. Den nye sensureringen skal være såkalt blind. Det vil si at sensorene ikke skal få «opprinnelig karakter, sensors begrunnelse for denne eller studentens

begrunnelse for klagen» ved den nye sensureringen, jf. § 5-3 fjerde ledd. Dermed foretas det egentlig ikke en overprøving av den første sensuren, men en helt ny sensur av masteroppgaven.

(19) Dersom den nye sensuren fører til at karakteren avviker med to eller flere karakterer fra opprinnelig sensur, bestemmer universitets- og høyskoleloven § 5-3 sjette ledd at universitetet må gjennomføre en såkalt tredjegangsvurdering av besvarelsen. Bestemmelsen i sjette ledd lyder:

Hvis karakteren ved ny sensur avviker med to eller flere karakterer fra opprinnelig sensur, skal utdanningsinstitusjonen foreta ytterligere en vurdering før endelig karakter fastsettes.

(20) Ordningen med en tredje vurdering ble lovfestet i 2018 for å styrke studentenes rettssikkerhet ved karakterklager, jf. Prop. 64 L (2017-2018) side 35. Det er opp til den enkelte utdanningsinstitusjon å bestemme hvordan tredjegangsvurderingen praktisk skal gjennomføres. Departementet har anbefalt at sensorene fra opprinnelig og ny sensur samarbeider for å komme frem til en omforent karakter, eventuelt i samarbeid med fagansvarlig, jf. Prop. 64 L (2017-2018) side 80.

(21) Den tredje vurderingen av besvarelsen er ikke ment å være en tredje runde med ordinær sensur. I forarbeidene til § 5-3 sjette ledd er det uttalt at all dokumentasjon skal være tilgjengelig ved tredjegangsvurderingen, og at regelen om blind sensur i bestemmelsens fjerde ledd ikke kommer til anvendelse, jf. Prop. 64 L (2017-2018) side 80.

(22) Avgjørelse av klage over karakterfastsetting etter universitets- og høyskoleloven § 5-3 er enkeltvedtak etter forvaltningsloven, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav a og universitets- og høyskoleloven § 7-6 andre ledd. I forvaltningslovforskriften er det fastsatt unntak fra forvaltningslovens klageregler. Det følger av forskriften § 32 at bedømmelse av eksamen ved undervisningsinstitusjoner bare kan påklages «etter de særskilte forskrifter som er eller blir fastsatt». Ombudet (den gang Sivilombudsmannen) har tidligere tolket forskriftsbestemmelsen slik at klage på karakter i utgangspunktet er unntatt fra alle reglene om klage i forvaltningsloven, men at de generelle reglene i forvaltningsloven, samt generelle forvaltningsrettslige prinsipper, vil gjelde der de særlige klagereglerne ikke regulerer et forhold, jf. SOMB-2007-37.

2. Om begrunnelsen for klagen skulle vært tilgjengelig ved tredjegangsvurderingen

(23) Sivilombudet er enig med Universitetet i Oslo i at institusjonene har en stor grad av frihet når det gjelder hvordan tredjegangsvurderingen innrettes. Dette er klart forutsatt i forarbeidene og i korrespondanse mellom Kunnskapsdepartementet og institusjonene. Ombudet er også enig med universitetet i at studentene først har krav på å få informasjon om endelig karakter etter at tredjegangsvurderingen etter § 5-3 sjette ledd er gjennomført. Det foreligger ikke noe endelig karaktervedtak før denne vurderingen er gjort, jf. Prop. 64 L (2017-2018) side 35.

(24) Saken her dreier seg imidlertid ikke om spørsmålet om klageren skulle ha fått underretning og anledning til å begrunne klagen sin nærmere når det viste seg at klagesensuren førte til et karakteravvik på to eller flere karakterer fra opprinnelig sensur, slik Universitetet i Oslo synes å

forutsette i sitt svar. I klagerens sak ble begrunnelsen for klagen sendt inn i tilknytning til klagen over eksamenskarakteren. Spørsmålet er derfor om klagerens begrunnelse må anses som en del av sakens dokumenter, som skal være tilgjengelig ved tredjegangsvurderingen.

(25) Universitetet har vist til at tredjegangsvurderingen må anses som en fortsettelse av klagesensuren etter § 5-3 fjerde ledd, og ikke en separat saksbehandlingsprosess, med den følge at regelen om blind sensur i fjerde ledd fortsatt gjelder og kommer til anvendelse ved tredjegangsvurderingen.

(26) Etter ombudets syn gir ordlyden i § 5-3 fjerde ledd sammenholdt med ordlyden i sjette ledd i seg selv liten veiledning i spørsmålet om hvilke dokumenter som skal være tilgjengelige ved tredjegangsvurderingen. Regelen om såkalt blind sensur gjelder etter ordlyden i fjerde ledd «ved ny sensurering». Tredjegangsvurderingen er i sjette ledd omtalt som en «ytterligere vurdering», dersom «ny sensur» etter fjerde ledd fører til stort karaktersprik. Etter ombudets syn følger det ikke klart av ordlyden at regelen om blind sensur i fjerde ledd også gjelder ved tredjegangsvurderingen. Ordlyden kan også forstås slik at den «ytterligere vurdering(en)» som må foretas etter sjette ledd er en annen prosess, løsrevet fra den nye sensuren som foretas etter fjerde ledd. En tredje vurdering etter sjette ledd utløses først når den nye vurderingen etter fjerde ledd fører til et stort karaktersprik.

(27) Som nevnt ovenfor i avsnitt 21, er det i Prop. 64 L (2017-2018) klare uttalelser om at regelen i fjerde ledd om blind sensur ikke gjelder ved tredjegangsvurderingen. På side 80 uttaler departementet:

Ved vurderingen skal all dokumentasjon være tilgjengelig, da dette ikke er en tredje runde med ordinær sensur og bestemmelsen om blind sensur i § 5-3 fjerde ledd derfor ikke kommer til anvendelse.

(28) Under punkt 4.5.4 i Prop. 64 L (2017-2018), legger departementet til grunn at studentens begrunnelse for klage vil være tilgjengelig under tredjegangsvurderingen (side 35):

Som departementet har nevnt under punkt 4.4.4, og som også er kommentert av Justis- og beredskapsdepartementet, vil en etterfølgende institusjonell vurdering ved vesentlig karaktersprik lett få et ufullstendig preg hvis det ikke foreligger en skriftlig karakterbegrunnelse fra opprinnelig og ny sensor. Men dette vil til en viss grad avhjelpes ved at det vil foreligge skriftlig sensorveiledning, i tillegg til studentens begrunnelse for klage.

(29) I Kunnskapsdepartementets brev til institusjonene 29. juni 2018, som UiO har vedlagt svarbrevet hit, vises det også til at all dokumentasjon skal være tilgjengelig ved den nye vurderingen og at bestemmelsen om "blind sensur" i § 5-3 fjerde ledd ikke kommer til anvendelse.

(30) Regelen om en tredje vurdering etter § 5-3 sjette ledd er omtalt i forslag til ny universitets- og høyskolelov, Prop. 126 L (2022-2023). Gjeldende rett omtales slik på side 219:

Dette er ikke en tredje runde med ordinær sensur og regelen om blind sensur i § 5-3 fjerde ledd, gjelder ikke. Ved denne vurderingen skal all dokumentasjon være tilgjengelig.

(31) De siterte forarbeidsuttalelsene taler etter ombudets syn ganske klart for at regelen om blind sensur i § 5-3 fjerde ledd ikke gjelder for tredjegangsvurderingen etter bestemmelsens sjette ledd. De dokumentene som listes opp i § 5-3 fjerde ledd femte punktum, blant annet studentens begrunnelse for klagen, vil etter ombudets syn dermed være tilgjengelige ved en eventuell tredjegangsvurdering. Dette er i tråd med departementets uttalelser om at all dokumentasjon skal være tilgjengelig ved tredjegangsvurderingen.

(32) Også reelle hensyn støtter en slik tolking. Ettersom tredjegangsvurderingen ikke er ment å være en tredje sensurrunde, vil studentens begrunnelse sikre en viss balanse i fremstillingen av saken for de sensorene som skal enes om en endelig karakter. Det vil styrke studentenes rettssikkerhet. Dersom begrunnelsen ikke gjøres tilgjengelig ved tredjegangsvurderingen, vil begrunnelsen ikke ha noen funksjon, ettersom klagebehandlingen avsluttes etter tredjegangsvurderingen.

(33) Når det er gitt en begrunnelse for klagen i tilknytning til klagen, som i klagerens sak, vil begrunnelsen inngå blant sakens dokumenter som skal være tilgjengelige ved tredjegangsvurderingen.

3. Adgangen til å gi en begrunnelse for karakterklager

(34) Universitetet i Oslo har vist til at det ikke er lagt til rette for at studentene skal begrunne klager over karaktervedtak, da begrunnelsen uansett ikke vil være tilgjengelig for klagekommisjonen.

(35) Ombudet har forståelse for at det kan oppfattes lite praktisk å legge til rette for at klager over karaktervedtak begrunnes, når det bare vil ha relevans der den nye sensureringen etter § 5-3 fjerde ledd fører til et vesentlig karakteravvik fra ordinær sensur slik at det må gjøres en tredje vurdering, jf. § 5-3 sjette ledd.

(36) I § 5-3 fjerde ledd femte punktum er det imidlertid forutsatt at det kan være gitt en begrunnelse for klagen, når det vises til at studentens begrunnelse ikke skal være tilgjengelig for sensorene ved den nye sensureringen. Også de tidligere siterte uttalelsene i Prop. 64 L (2017-2018) punkt 4.5.4 (side 35), ser ut til å forutsette at det kan være gitt en begrunnelse for klagen, selv om den nye sensuren etter klage i tråd med § 5-3 fjerde ledd også skal være blind.

(37) Ved lovfestingen av regelen om blind klagesensur i § 5-3 fjerde ledd uttalte departementet i Prop. 59 L (2013-2014) på side 44 at regelen om blind sensur ikke «hindrer (...) at studenten for eksempel gir sin begrunnelse for klagen til studentkontoret, slik at de før klagen sendes videre kan vurdere om klagen er en reell klage på karakterfastsetting, eller om den egentlig dreier seg om formelle feil». Det utelukkes dermed ikke at det kan gis en begrunnelse for klager selv om sensuren er blind. En eventuell begrunnelse ser først og fremst ut å være relevant for avgjørelsen av om klagen er en ren karakterklage etter § 5-3 eller en klage over formelle feil etter universitets- og høyskoleloven § 5-2. Regelen om en tredje vurdering i sjette ledd ble innført i

2018, så forarbeidsuttalelsen er i liten grad relevant for forståelsen av den bestemmelsen. Uttalelsen illustrerer imidlertid at departementet ikke har utelukket at studentene kan begrunne en klage, selv om sensuren skal være blind.

(38) I lys av at både ordlyden i § 5-3 fjerde ledd og forarbeidene til gjeldende universitets- og høyskolelov § 5-3 ser ut til å forutsette at det kan gis en begrunnelse for karakterklager, mener ombudet at Universitetet i Oslo ikke kan avskjære studentene fra å begrunne slike klager. Dersom det er lovgivernes intensjon at denne typen klager ikke skal kunne begrunnes, og at en eventuell begrunnelse ikke skal være tilgjengelig ved tredjegangsvurderingen, bør det klargjøres i loven.

Konklusjon

(39) Ombudet har kommet til at Universitetet i Oslo har lagt til grunn en feil rettslig forståelse av universitets- og høyskoleloven § 5-3 sjette ledd, jf. fjerde ledd, ved vurderingen av klagen over formelle feil ved den gjennomførte klagebehandlingen. Etter ombudets syn gjelder ikke regelen om blind sensur ved tredjegangsvurderingen. Klagerens begrunnelse for klagen over karakterfastsettingen skulle derfor ha vært tilgjengelig for sensorene ved tredjegangsvurderingen av masteroppgaven.

(40) Universitetet i Oslo bes vurdere klagerens sak på nytt i lys av ombudets uttalelse.

(41) Ombudet mener i tillegg at Universitetet i Oslo bør legge til rette for at studenter som ønsker det, kan begrunne klager over karaktervedtak, selv om en slik begrunnelse bare vil være relevant der ny sensur fører til stort karaktersprik fra ordinær sensur.

(42) Ombudet ber om en tilbakemelding på hvordan universitetet følger opp ombudets uttalelse innen 22. desember 2023.

Orientering til Kunnskapsdepartementet

Sivilombudet har orientert Kunnskapsdepartementet om uttalelsen i sak 2023/2435 i et eget brev.

Les brevet her:

[Orientering om uttalelse – Om studentens begrunnelse for klage inngår i sakens dokumenter ved tredjegangsvurderingen – 23.11.2023 \(pdf\)](#)